

Analyzing the Economic Ownership Challenges of Employed Married Women with a Qualitative Approach

Arezu Ghafoori^{1*}, Saeide Sharif²
Mohammad Mahdi Shariat Bagheri³

1. * Teacher, Department of Psychology and Counseling, Faculty of Psychology., Farhangian University, Bent Al-Hoda Sadr, Qazvin, Iran.
2. Master of Educational Research, Faculty of Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Clinical-Educational Psychology, Faculty of Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Citation: Ghafoori, A., Sharif, S., & Shariat Bagheri, M. M. (2022). Analyzing the economic ownership challenges of employed married women with a qualitative approach. *Journal of Woman and Culture*, 14(53), 71-87.

DOR: [20.1001.1.20088426.1401.14.53.6.1](https://doi.org/20.1001.1.20088426.1401.14.53.6.1)

ARTICLE INFO

Received: 29.06.2022

Accepted: 12.09.2022

Corresponding Author:

Arezu Ghafoori

Email:

arezu.ghafoori@ut.ac.ir

Keywords:

Economic ownership
Employed married
women
Qualitative approach

Abstract

The aim of the study was to analyze the economic ownership challenges of employed married women with a qualitative approach. The statistical population included all employed married women. The research sample was 20 employed married women who were selected through purposive sampling procedure and interviewed using the standardized open-ended interview. After interviewing the 15th person, data saturation was achieved. The qualitative research design was carried out based on grounded theory and relying on Glazer's design. For data analysis, the substantive coding and theoretical coding method was implemented and in order to increase the accuracy of data analysis, MAXQDA version 12 was used. By evaluating the coherence between the categories with the nuclear category it was determine that among the Glasers 18 theoretical coding families, the Six C's family was more appropriate, and therefore the analysis conducted based on it. In the middle ground theory, the "marginal demands" as a core phenomenon and ten other categories including "economic conditions", " want it all ", "responsibility", "seduction", "neglect", " belong to", "spiritual intelligence"," inevitability", " economic distrust " and "cultural context", were identified; which their relationship were explained in the form of propositions and the visual model. Also, the findings showed that spiritual factors have the greatest impact on family transcendence. Spirituality is a dimension of every person's life that, if developed, gives a person the ability to go beyond the natural laws and usual orders of life and motivates a person to find meaning and purpose, especially in critical situations.

Extended abstract

Introduction: With the advent of Islam, women's economic independence and the right to own their assets were recognized and the economic system of the family was formulated in such a way that from birth to death, the authority of women's financing and enjoyment of her property was clearly defined based on her humanity, and with the passage of time, women were able to have their rights, get their financial and economic according to their merit. The aim of the study was to analyze the economic ownership challenges of employed married women with a qualitative approach.

Methods: The statistical population included all employed married women. The research sample was 20 employed married women who were selected through purposive sampling procedure and interviewed using the standardized open-ended interview which included a pre-determined sequence and wording of the questions that should be asked of each respondent. This is done to minimize the possibility of discrimination among respondents. This method is suitable when several interviewers are employed to collect data. After interviewing the 15th person, data saturation was achieved. The qualitative research design was carried out based on grounded theory and relying on Glazer's design. For data analysis, the substantive coding and theoretical coding method was implemented and in order to increase the accuracy of data analysis, MAXQDA version 12 was used.

Results: By evaluating the coherence between the categories with the nuclear category it was determined that among the Glaser's 18 theoretical coding families, the Six C's family was more appropriate, and therefore the analysis was conducted based on it. In the middle ground theory, the "marginal demands" as a core phenomenon and ten other categories including "economic conditions", "want it all", "responsibility", "seduction", "neglect", "belong to", "spiritual intelligence", "inevitability", "economic distrust" and "cultural context", were identified; which their relationships were explained in the form of propositions and the visual model. In the following, according to the obtained results, the process of economic ownership forming in employed married women was explained using the following propositions: Existence of unfavourable economic conditions and sometimes excess in the desire for want it all of some men, provided the ground for men to demand from their wives roles beyond the assigned duties, based on providing for the family economy. It seemed, marginal demands, laying the groundwork for justice becomes a procedural and distributive process in the family. As if some men, want it all behaviour and deprive his working spouse of the economic ownership benefits of her activities, while neglecting and seduction the other side, the challenging context and conditions for distrust provide reciprocity in cohabitation, which leads to weakening of the family foundation and loss of motivation for optimal economic activity of the family. Also, the findings showed that spiritual factors have the greatest impact on family transcendence.

Conclusion: In order to reform the economic structure of the family, considering the role of each couple in the family today and also considering the successful experiences of other legal systems, it is possible to define a coherent financial regime to create economic balance between couples and equalize the economic level. They work together during and after cohabitation. The spiritual factors have the greatest impact on family transcendence.. Spirituality is a dimension of every person's life that, if developed, gives a person the

ability to go beyond the natural laws and usual orders of life and motivates a person to find meaning and purpose, especially in critical situations.

Authors' Contribution: Dr. Arezu Ghafoori: design of the general framework, data analysis, content compilation and the corresponding author; Saeide Sharif: coordinating and conducting interviews, Dr. Mohammad Mahdi Shariat Bagheri: content editing and final review. All the authors reviewed and approved the final version.

Acknowledgments: The authors would like to thank all the participants who assisted us in this research.

Conflicts of interest: In this study, no conflict of interest was reported by the authors.

Funding: This research did not received any financial support.

واکاوی چالش‌های مالکیت اقتصادی زنان شاغل متأهل با رویکرد کیفی

آرزو غفوری^{۱*}، سعیده شریف^۲، محمد مهدی شریعت باقری^۳

۱. مدرس گروه روان‌شناسی و مشاوره، دانشکده روان‌شناسی، دانشگاه فرهنگیان بنت الهدی صدر، قزوین، ایران.
۲. کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی، دانشکده روان‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۳. استادیار گروه روان‌شناسی بالینی- تربیتی، دانشکده روان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر واکاوی چالش‌های مالکیت اقتصادی زنان شاغل متأهل با رویکرد کیفی بود. جامعه آماری شامل کلیه زنان شاغل متأهل بود. نمونه پژوهش ۲۰ زن شاغل متأهل بود که به صورت هدفمند انتخاب شدند و با استفاده از سوال‌های باز استاندارد شده مصاحبه انجام شد. پس از مصاحبه نفر پانزدهم، اشباع داده‌ها حاصل شد. طرح پژوهش کیفی و براساس نظریه برخاسته از داده‌ها و باتکیه بر رهیافت گلیزر، انجام شد. برای تحلیل داده‌ها از روش کدگذاری خودبنیاد و کدگذاری نظری و به منظور افزایش دقت در تحلیل داده‌ها، از نرم افزار MAXQDA نسخه ۱۲ استفاده شد. در ارزیابی از ارتباط بین مقوله‌ها با مقوله‌ی هسته‌ای، در بین ۱۸ خانواده کدهای نظری گلیزر، مشخص شد که خانواده‌ی «شش‌سی‌ها» از تناسب بیشتری برخوردار بود و لذا تحلیل بر پایه آن انجام شد. نتایج نشان داد که در نظریه‌ی میانی تکوین یافته، مطالبات کرانه‌ای به عنوان مقوله هسته‌ای، شناسایی شد و ۱۰ مقوله دیگر شامل، شرایط اقتصادی، تمامیت-خواهی، مسئولیت پذیری، اغفال، نادیده انگاری، تعلق خاطر، هوش معنوی، ناگزیری، اعتمادزدایی اقتصادی و بافت فرهنگی بود که ارتباطشان در قالب گزاره‌ها و مدل تجسمی، تبیین شد. هم‌چنین یافته‌ها نشان داد که عوامل معنوی بیشترین تاثیر را در تعالی خانواده دارد. معنویت بعدی از زندگی هر شخص است که اگر توسعه یابد، توانایی فراتر رفتن از قوانین طبیعی و دستورات معمول زندگی را به فرد می‌بخشد و به فرد انگیزه می‌دهد تا معنی و هدفی برای خود به‌ویژه در شرایط بحرانی، پیدا کند.

کلیدواژه‌گان: مالکیت اقتصادی، زنان شاغل متأهل، رویکرد کیفی

حقوق مالی زنان در ادوار مختلف تاریخی وضعیت باثبات و مشخصی نداشته و از تمدنی به تمدن دیگر و در ادیان مختلف فراز و نشیب فراوانی داشته است. در تمدن‌های قبل از اسلام زنان از برخی حقوق بهره‌مند و از برخی هم محروم بوده‌اند. اما با ظهور اسلام، استقلال اقتصادی و حق تملک زن بر دارایی‌هایش رسمیت یافت و نظام اقتصادی خانواده به گونه‌ای تدوین شد که از ابتدای تولد تا مرگ مرجع تأمین مالی زن و تمتع از اموالش کاملاً روشن و بر اساس انسانیت او مشخص شده و با گذشت زمان زنان توانستند حقوق مالی و اقتصادی خود را متناسب با شایستگی شان کسب کنند (Sodi & Haji Ali, 2020). زنان در حکم نیمی از نیروی کار جامعه، می‌توانند بر توسعه اقتصادی و اجتماعی جامعه مؤثر باشند (Fitras & et al., 2016). مشارکت زنان در فعالیت اقتصادی از آغاز پیدایش بشر، واقعیتی انکارناپذیر بوده و سهم عمده‌ای در تولید ملی داشته‌اند. امروز این واقعیت نیز کامیاب پذیرفته شده که در دوره‌ی کنونی چنانچه شرایط مناسبی برای کار زنان فراهم باشد، و آن‌ها را از وظایف ذاتی‌شان در تربیت نسل آینده به دور نسازد، می‌توانند با مشارکت در بازار کار زمینه‌ساز افزایش سطح تولید و درآمد سرانه‌ی ملی و در نتیجه افزایش رفاه اجتماعی کل جامعه شوند (Rifat-jah & Khairkhan, 2012). در جامعه‌ای که مشارکت زنان در زمینه اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی بیشتر باشد، رفاه اجتماعی نیز بیشتر خواهد بود (Akhrati & et al., 2017). امروزه زنان توانسته‌اند با کار کردن، مالکیت اقتصادی خود را افزایش دهند (Burke & Redmond, 2002). «استقلال اقتصادی»، که ترکیبی از دو واژه «استقلال» و «اقتصاد» است، به معنای استیفای حق مالکیت و تصرف در اموال خود است کسی که شرعاً و قانوناً بتواند در دارایی‌های خود تصرف کند و اداره اموالش به دست خودش باشد. آیات قرآن کریم که بر مالکیت اقتصادی زنان دلالت دارند به سه گروه تقسیم می‌شوند: نخست آیاتی که به طور صریح، زنان را مالک ارث و اموالی که کسب می‌کنند، قرار داده‌اند. دوم آیاتی که در قالب دستور، به مردم امر می‌کنند که اموال زنان را به خودشان بدهید. سوم آیاتی که تصرفات خاصی برای زنان بیان کرده‌اند (Taherinia, 2005). اسلام به مصدريت كتاب الهی قرآن و ارشادات نبوی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) برخلاف سایر ملل و تمدن‌ها برای زن همانند مرد شخصیت قانونی کاملی را متصور شده است. آیات قرآن زن را نیز دارای شخصیتی معرفی کرده که به مثابه ظرفی است که مظلوف و محتوای آن حق و تکلیف می‌باشد (Attash, 2012). به‌رغم اهمیت مشارکت زنان در جامعه و با توجه به برانگیزاننده بودن دریافت حقوق و دستمزد به‌زای انجام کار، شواهد میدانی نشان می‌دهد که برخی از زنان در دریافت حقوق ناشی از اشتغال خود با تبعیض‌های متعددی مواجه بوده و در مواردی هم از مالکیت لازم برای بهره‌مندی از درآمد خود برخوردار نبوده‌اند و این در حالی است که دین مبین اسلام در ۱۴۰۰ سال پیش به روشنی موضع خود در این زمینه را آشکار نموده است و همگان را به رعایت آن توصیه کرده است. بر طبق آیه ۳۳ سوره نساء «مردان را از آن چه کسب می‌کنند و به‌دست می‌آورند، بهره‌ای است و زنان را از آن چه کسب می‌کنند بهره‌ای است». در این آیه کریمه، همان طوری که مردان را در نتایج کار و فعالیت‌شان ذی‌حق دانسته است، زنان را نیز در نتیجه کار و تلاش ذی‌حق شمرده است (Motahari, 1990). آموزه‌های اسلامی مواردی را در زمینه نکات مشترک مرتبط با زوجین مطرح می‌کند، از آن جمله می‌توان به حقوق برابر آن دو و عدم فرعیّت هیچ یک از زوجین، اشاره کرد (Taghavipour & et al., 2016). مستندات پژوهشی از بروز مصادیقی از رفتارهای خشن و تبعیض آمیز علیه زنان در همه کشورها حکایت دارد (Bettio & Ticci, 2017). توجه به حقوق و تکالیف همسران نسبت به یکدیگر حائز اهمیت است. حقوق و وظایف متقابل زوجین از اموری است که دین مبین اسلام برای تحکیم خانواده و رشد و بالندگی آن وضع نموده است.

پرواضح است که در هر جامعه بالنده، ضرورت رعایت حقوق زنان برای برخورداری از اموال و زمین، به ارث بردن، برای دسترسی برابر به تسهیلات قرضه کوچک، به‌طور کامل استخدام و دریافت حقوق برابر برای کار برابر با ارزش برای کار مردان باید تضمین شود (Fawole, 2008). با نظر به اهمیت مسکن و مالکیت آن، در برخی کشورها، زنان هنوز هم از دارایی‌های خود، به‌خاطر نابرابری‌های جنسیتی، محروم هستند (Rustae & Karmi, 2016). به‌رغم تاکیدهایی که در قوانین، آموزه‌های دینی و عرفی شده است، نتایج برخی مطالعات، بروز و تشدید برخی از انواع مصادیق رعایت نشدن حقوق زنان و نمونه‌هایی از رفتارهای خشن علیه زنان را به تصویر می‌کشد (Bagrezaei & et al., 2016).

یافته‌های پژوهش

Nazaripour (2013) نشان داد، بین زوجین، جلب اعتماد و برقراری تعامل سازنده در زمینه مسائل اقتصادی، ضروری است. اعتماد سازی باید در زمینه‌های زیاده روی نکردن در هزینه‌ها، پرداخت به موقع صورت حساب‌ها و مشورت قبل از خریدهای بزرگ صورت پذیرد. بررسی به عمل آمده نشان می‌دهد که در این چهار دهه، نوعی سطحی‌نگری مفهومی نسبت به اشتغال زنان شکل گرفته است و اغلب پژوهش‌ها از منظر کمی، به مسئله اشتغال زنان پرداخته‌اند (Sadeghi Fasai & Khademi, 2014).

خانواده کوچک‌ترین و در عین حال اساسی‌ترین اجتماع در تمامی جوامع و فرهنگ‌ها به‌شمار می‌رود و سلامت روان در این اجتماع کوچک اثرات مهمی را در جوامع بزرگ‌تر به‌دنبال خواهد داشت. شاخص‌ترین مسئله‌ای که با سلامت انسان، به‌خصوص زنان در خانواده مرتبط است، میزان شادکامی آن‌هاست که این شادکامی خود مرهون میزان قدردانی از سوی سایر افراد خانواده، به ویژه در راس آن‌ها، مرد خانواده می‌باشد و پژوهش‌ها حاکی از آن است که متغیر شادکامی، سلامت روانی زنان را پیش بینی می‌کند (Moayeid Safari & et al., 2013).

زیربنای جامعه سالم، خانواده‌ای است که اعضای آن دارای ارتباطی سازنده و امیدبخش باشند، زن و مرد که اعضای اصلی خانواده هستند، می‌توانند زمینه‌ی نشاط و پویایی جامعه را ایجاد کنند. کم‌توجهی به فرهنگ‌سازی و آموزش شیوه تعامل سازنده بین زوجین به‌ویژه در زندگی‌های مشترکی که زنان هم‌پایای مردان در تامین اقتصاد خانواده ایفای نقش دارند، زمینه‌ساز بروز درگیری‌های آشکار و پنهانی را در نهاد مقدس خانواده که می‌بایست محلی برای آرامش و تعالی باشد، فراهم آورده است. این امر ضرورت توجه جدی و نظریه‌پردازی در این بخش را برای تصمیم‌سازی و زمینه‌سازی برای کاهش چالش‌ها و درگیری‌های درون خانوادگی که بعضاً می‌تواند بستر دل‌سردی مستمر یا حتی فروپاشی خانواده را فراهم سازد، را دوچندان می‌نماید. به نظر می‌رسد، کم‌توجهی به مالکیت اقتصادی زنان شاغل و مخدوش شدن آن، می‌تواند تبعات دامن‌گیری را در سطوح فردی و خانوادگی به همراه آورد. شناسایی عوامل شکل‌دهنده، زمینه‌های بروز این مسئله و راهبردهایی که منجر به شکل‌گیری پیامدهای ناشی از آن دارد، از اهمیت دوچندانی برخوردار است. پژوهش حاضر بر آن است تا با واکاوی «چالش‌های مالکیت اقتصادی زنان متاهل شاغل»، چگونگی ورود زنان در این فرآیند و پیامدهای ناشی از آن را شناسایی و بازنمایی کند. بدین‌منظور هدف پژوهش حاضر، واکاوی چالش‌های مالکیت اقتصادی زنان شاغل متاهل با رویکرد کیفی بود.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

طرح پژوهش کیفی از نوع «نظریه‌برخاسته از داده‌ها» و با تکیه بر رهیافت گلیزر، انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه زنان شاغل متاهل می‌باشد. نمونه پژوهش ۲۰ زن شاغل متاهل بود که به صورت هدفمند و با استفاده از سوال‌های باز استاندارد شده انتخاب شدند.

روش اجرا

در این مطالعه، زنان شاغل و متاهلی که مالکیت اقتصادی آن‌ها، خدشه‌دار شده بود، به صورت هدفمند انتخاب شدند. مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه داشت. پس از مصاحبه پانزدهم، اشباع داده‌ها حاصل شد. اشباع به این معنی است که هیچ داده‌ی جدید و اضافه‌ای که پژوهشگر بتواند ویژگی‌های مقوله‌ها را توسعه دهد، یافت نشود (Glaser & Strauss, 1967). برای دقت در تحلیل داده‌ها، از تحلیل با نرم افزار MAXQDA نسخه ۱۲ کمک گرفته شد. در این روش پژوهشگر به انتخاب آگاهانه مشارکت‌کنندگان می‌پردازد. پس از تحلیل داده‌های مصاحبه ششم که مقوله‌ی هسته‌ای ظاهر شد، بقیه‌ی نمونه‌گیری با راهبرد نمونه‌گیری نظری و حول تقویت مقوله‌ی هسته‌ای انجام شدند. مصاحبه‌شوندگان شامل ۲۰ نفر از زنان شاغل و متاهل شهرهای قزوین، تهران و قم

بودند. افراد از طیف مختلفی از گروه‌های سنی بزرگسالان، تحصیلات زیر دیپلم تا کارشناسی ارشد، زنان شاغل در پست‌های دولتی و غیر دولتی، انتخاب شدند. مصاحبه‌ها در دامنه ۴۵ دقیقه تا ۶۰ دقیقه انجام شد، از مصاحبه با روش سوال‌های باز استاندارد شده (the standardized open-ended interview)، استفاده شد که در برگزیده‌ی توالی و جمله‌بندی از قبل تعیین شده‌ی سوالاتی است که باید از هر پاسخ دهنده‌ای پرسیده شود. این روش هنگامی مناسب است که چندین مصاحبه‌گر برای گردآوری داده‌ها به کار گمارده می‌شوند (Glaser & Holton, 2004). سوالاتی مثل: درآمد شما (خودت و همسرت)، چگونه خرج می‌شود؟ یا در مورد خرید دارایی‌ها چگونه تصمیم می‌گیرید؟ پرسیده شد. به منظور اعتباربخشی به یافته‌ها، از روش‌های خاص پژوهش‌های کیفی مانند کنترل یافته‌ها توسط مشارکت‌کنندگان (Ghafoori & Salehi, 2017)، که توسط ۴ نفر از مصاحبه‌شوندگان، صورت گرفت، و همچنین از روش چندسویه‌سازی تحلیل‌گر (کدگذاری توسط دو تحلیل‌گر)، استفاده شد.

یافته‌ها

برای تحلیل داده‌ها از روش کدگذاری خودبنیاد (Substantive Coding) و کدگذاری نظری (Theoretical Coding) استفاده شد. انواع کدگذاری در رهیافت گلیزر در (جدول ۱)، درج شده است.

Table 1.

Types of coding in Glazer's approach (source: Glaser & Holton, 2004)

اولین گام تحلیل نظری داده‌ها به سوی کشف مقوله‌ها و ویژگی‌های آن‌هاست. این کار برای برجسته کردن داده‌هایی است که پژوهشگر معتقد است، ممکن است فراتر از توصیف ساده بافت داده‌ها باشد.	کدگذاری باز (open coding)	کدگذاری
در این گام، فرایند تحلیل به درک عمیق و ادغام برخی مشخصات با یکدیگر اختصاص می‌یابد. زمانی می‌رسد که پژوهشگر کدگذاری باز را متوقف کرده و به انتخاب مقوله هسته‌ای می‌پردازد (گلیزر، ۱۹۷۸).	کدگذاری گزینشی	خودبنیاد
به زعم گلیزر (۱۹۷۸)، کدگذاری نظری، گامی است که معرفی می‌کند چگونه امکان دارد گدهای مستقل به عنوان فرضیه‌هایی که در یک نظریه یکپارچه خواهند شد، به یکدیگر مربوط شوند.		کدگذاری نظری

پس از کدگذاری باز، ۲۲۹ زیر مقوله (کد)، و ۱۱ مقوله، استخراج شد (جدول ۲). سپس پژوهشگران به بررسی مقوله‌های به دست آمده و تشخیص رابطه آن‌ها پرداختند و مقوله‌ای که بیشترین ارتباط با بقیه مقوله‌ها را داشت (Strauss & Corbin, 1998). به عنوان «مقوله هسته‌ای» در نظر گرفته شد. در این مطالعه، «مطالبات کرانه‌ای» به عنوان مقوله هسته‌ای شناسایی شد.

در ادامه کدگذاری نظری صورت گرفت، در پژوهش حاضر، با بررسی‌های به عمل آمده درباره ارتباط مفاهیم با یکدیگر، به نظر رسید که خانواده‌ی «شش سی‌ها» (The Six C's) در بین ۱۸ خانواده کدهای نظری گلیزر، به منظور بیان ارتباط مقوله‌ها با مقوله‌ی هسته‌ای، مناسب‌تر بود. این خانواده کد، به علل (Causes)، عوامل همبسته (-Covariances)، شرایط میانجی (Conditions)، اقتضائات (Contingencies)، نتایج (Consequences) و بستر (محیط) (Context)، اشاره دارد.

Table 2.
Categories, some subcategories and participants' narratives to explain the challenges of economic ownership of employed married women

مقوله	زیر مقوله	نمونه روایت مشارکت کنندگان
	وابسته سازی درآمدی	روی حقوق من اینقد حساب باز کرده و وام‌ها و قرض‌ها و ... ور زندگی ایجاد شده که دیگه چیزی باقی نمی‌مونه که برای آن تصمیم بگیرم یا پس‌اندازی کنم (۷) روی حقوق من حساب باز می‌کرد و من بعد ازدواج نتونستم پس‌اندازی داشته باشم (۳)
مطالبات کرانه‌ای	توقع درآمدسازی	ایشون یه جورایی اتکاش به من زیاد شده بود و حتی کار به جایی کشید که می‌گفت تو چرا سر کار پردرآمدتر نمیری فلان دوستم خانومش برجی ۵/۵ میلیون دز آمد داره و مثلاً خواهرت ماهی این‌قدر داره در میاره پس تو چی؟ (۴)
	مشارکت سازی مخارج	اما بعد ازدواج برای مخارج زندگی، همسر من از من توقع کمک داشته کمک که یعنی صرف همه درآمد در خونه (۱)
	عدالت درخواست شده	فک می‌کردم که چون حقوق من برای زندگی استفاده میشده، پس همه چی نصف نصفه (۸)
	اختیار زدایی درآمدی	به خاطر گرفتن مدیریت درآمد که همسر من اول زندگی ازم گرفت، من حالا هیچ قدرت و اختیاری در مقابل او ندارم (۹)
	سلطه طلبی	وتونست کم کم منو تحت استعمار خودش دربیاره (۷)
تمامیت خواهی	تاثیر زدایی نقش	اما جر و بحث زیاد کردیم مثلاً همسر من از خانوم همکارش میگفت که مزون داره بهش گفتم خوب مگه چیه یه جایی رو کرایه کرده و کار میکنه گفت نه مال خودش گفت خوب از کجا آورده ارث پدر که بهش نرسیده کار کرده گفت آره خیلی کار میکنه و اهل پس‌انداز منم گفتم خوب منم کار میکنم اما هر چی در میارم میارم تو خونه خرج میشه ایشون هم میگه مگه تو چه قدر درآمده؟ (۱۱)
	قدرت طلبی	اما خیلی وقتاً منو از حداقل‌ها هم محروم کرده و اول خودش رو محق می‌دونه چون دوست داشته و داره که پول و قدرت در اختیار خودش باشه... روی همه خرج‌ها و درآمد نظارت داره (۱۲)
	اقساط زیاد	خلاصه اینکه ما زندگی را با کلی اقساط وام شروع کردیم و چون پول کافی برای موارد نداشت وام گرفتیم، اقساط ما زیاد بود (۳)
	تورم در بازار مسکن	همان زمان که ما تصمیم به گرفتن خانه گرفتیم در بازار مسکن تورم وحشتناکی به وجود اومد و ما باز هم مجبور شدیم به وام رو بیاریم (۴)
شرایط اقتصادی	گرفتن وام	در کل چون زندگی کارمندی بوده شروع زندگی با وام بوده و با شرایط مالی خوبی روبه‌رو نبودیم (۱۴)
	تورم اقتصادی	داشتن تورم کمر ما کارمندان و زنان شاغل رو هم خم کرده است. در سالیان گذشته خواستیم کمر راست کنیم و خودمون رو با شرایط منطبق کنیم نتوانستیم (۱۲)

اعتماد به حرف‌های همسر	به حرفای همسرم اعتماد می‌کردم که می‌گفت هر چه داریم برای هر دوی ماست (۲)	
فریب جنسیتی	وقتی به ایشون گفتم که از خونه در حال خرید قسمتی اسم منم باشه همسرم چنان برآشفته شد مثل اسپند آتیش: «مگه من میخوام حق تو رو بخورم، مگه قراره از من جدا بشی...» (۴)	
اغفال	بهبش میگم من از صبح میرم سرکار مسئولیت چند تا بچه بدوشمه منم حقی دارم، میگه عزیزم تو همیشه با من بودی چرا عوض شدی نسترن سابق من نیستی خلاصه با زبون بازی هزار ترفند و نیرنگ به قولی سرم شیریه می‌ماله (۶)	
شرمنده سازی	ایشون گفت عزیزم من و تو نداره من بمیرم همش مال تو وبچه‌هاست یعنی جوروی گفت که من خجالت بکشم من هم دیگه سکوت کردم. اما همیشه به خانومایی که برای خودشون مالی منالی دارن که اختیارش رو دارن غبطه میخورم به نظرم اونا تو کارهاشون موفق‌ترن چون یه پشتوانه مالی دارن (۱۵)	
کم‌توجهی به حقوق زن	و حالا من موندم و یه دنیا توقع به گونه‌ای که نه تنها درآمد خودمو از آن خودم نمیدونم بلکه احساس میکنم که در مواردی در حقم کوتاهی میشه (۳)	
نادیده‌انگاری	در جهت حفظ ظاهر وضعیت ادامه یافت ولی الان مدتییه دیگه حاضر نیستم روال قبلی ادامه پیدا کنه چون همسرم برادریش رو در عمل نتونست ثابت کنه و از دارایی‌هاش چیزی را با من شریک نکرد (۸)	
به روی خود نیابردن	الان که ۱۷ سال از زندگی مشترکمان می‌گذرد احساس‌های زیادی رو تجربه کردم. مثل ضعفی که در درون من بود و من نمی‌تونستم اقتدار داشته باشم و احساس خسارت و خسران رو در وجودم می‌کردم. جوروی برخورد می‌کرد که به روی خودشم نمی‌آورد منم حقی در دارایی‌ها دارم (۹)	
سازش برای خدا	وقتی تو این شرایط بودم و باید کل درآمد صرف قسط و خرج می‌شد و همسرم حقی برام قائل نمی‌شد، می‌گفتم خدایا فقط به خاطر تو سازش می‌کنم (۱۱)	
آبروداری به خاطر فرزندان	برای خرید لوازم منزل اصلا پولی خرج نمی‌کنه و میگه اسرافه... و من باید تهیه کنم، وبه خاطر آبروم وبچه‌هام خیلی گذشت کردم و همیشه خدا مد نظرم بوده است (۱۲)	
هوش معنوی	ایشون هم میگه مگه تو چه کردی؟ واقعا عصبانی شدم و گفتم من نبودم که دفعه پیش بهت کمک کردم تا صاحب خونه بشی... خلاصه جر و بحث بالا گرفت در آخر هم من به خاطر بچه‌ها و آرامش زندگیم کوتاه اومدم (۱۵)	
گذشت و صبوری	من شعارم تو زندگی همیشه گذشت و صبوری کردن بوده وبه همه هم سفارش کردم به همین دلیل با اینکه الان چیزی ندارم اما به خاطر بچه‌ها گذشت کردم (۱۲)	
پیوند عاطفی	بخاطر علاقه‌ای که به زندگیم و بچه‌هام داشتم سعی کردم دووم بیارم و به جدایی نکشه (۹)	
تعلق خاطر	آره چون به خونه و خونواده پایبند بودم تونستم تحمل کنم و سعی کردم مادرم چیزی متوجه نشه چون غصه می‌خورد (۲)	
دلبستگی	چون به همسرم دلبستگی داشتم اولین بار موقع خریدن خونه سعی کردم کوتاه بیام (۱۱)	

چون اینقد روی حقوق من حساب باز کرده که اگه یه روز بهش بگم که دیگه از حقوق من استفاده نکن یه شوک عصبی به او وارد میشه و من باید پاسخگو باشم (۴)	ملاحظه کردن سلامتی همسر	
چون از حقوقم آخرماه چیزی نمینونه که پس انداز کنم. از اول هم که رفتم سرکار یه علتش این بود که هر چی برای خودم وبچه نیاز بود بخرم و برای هر نیازی به همسر رو به زحمت نندازم اما توقع داشتم که حق من رو هم بده...	مسئولیت در برابر خانواده	مسئولیت پذیری
در نظرم تامین نیازهای اساسی و غیره برای خود و خانواده در درجه ی بالایی از اهمیت قرار داشته (۵)	تامین نیازهای اساسی خانواده	
به من نفقه کافی نمیده چون میدونه از خودم درآمد دارم و من هم به ناچار مجبور میشم درآمد رو صرف خونه وبچه هام کنم و وقتی که مطمئن میشه من پولی ندارم برای بقیه موارد به صورت خرده خرده در اختیارم می‌ذاره (۳)	نفقه گریزی	
در غیراین صورت پس باید محروم باشیم از کار کردن در بیرون از منزل، این جمله ای ست که در دهه ی اول ازدواج بارها از همسر شنیدم و خیلی برام سنگین بود، که اگه درآمدت رو در اختیار من نداری نباید بری سر کار (۹)	تهدید به محروم سازی شغلی	
”من از این وضعیت خیلی ناراحت بودم، هیچ کار از دستم بر نمی‌آمد جز اینکه ماه به ماه اقساطی رو پرداخت کنم که به نام من بود بالاخره مجبور شدم که قسطها رو پرداخت کنم (۱)	اجبار اقتصادی	ناگزیری
بعد از اینکه قسطهای خونه تموم شد همسر فکرم سرمایه گذاری تو یه کار جدید به فکرش زد، بازم من زیر بار گرفتن وام و ضامن آوردن نرفتم ولی باز با دعوا و بی‌احترامی مجبورم کرد که وام بگیرم، خب دیگه الان متاسفانه اعتمادم کم رنگ شده و نمی‌تونم صحبت‌هاش در زمینه مسائل اقتصادی رو باور کنم (۱)	اجبار پرخاشگرانه	
راستش هر موقع خواستم حق و حقوقم رو بخوام همسر دست روی نقطه ضعفم می‌زازه و یه جورایی بچه ها رو ناراحت میکنه مثلا بچه ها اگه ازش درخواستی دارن عقب میندازه یا میگه چرا به من میگید برید به مادرتون بگید من هم میبینم ارزشش رو نداره که سر مسائل مالی باهاش بحث کنم (۶)	تمرکز بر ضعفها	
البته چون خودم در بطن زندگی ناظر هزینه ها و مخارج زندگی بودم به همسر اطمینان داشتم، چون می‌گفتم که برای زندگی خودمون هزینه میشه، ایرادی نداره اما پس از یه نام زدن خونه و... دیگه اطمینانم بهش در موارد مالی از بین رفته (۴)	اطمینان زدایی	
من در ابتدا به همسر اطمینان داشتم وهم علاقه به طوری که علی رغم میل باطنی خانواده ام با ایشون ازدواج کردم و هر سختی رو تحمل کردم چون خودم شروع کرده بودم اما دیگه الان دلگرمیم رو از دست دادم (۱۳)	دلگرمی زدایی	اعتماد زدایی اقتصادی
من اعتماد به همسر ندارم ونخواهم داشت چون به راحتی حرفاشو زیر پا گذاشته (۸)	اعتماد زدایی	
بیخود نبود که دوستانم میگن که زن نباید شاغل باشه زنی که دست به جیب خودش میبره زبونش سر شوهرش دراز میشه .... مشارکت کننده گریه‌اش گرفت (۳)	تفکر نادرست	بافت فرهنگی
میگه که ابهتش پیش خانوادش زیر سوال میره اگه چیزی به اسم من باشه یه باور فسیل شده	باور نادرست	

بر اساس خروجی نرم افزار مکس کیو دی ای، مشارکت سازی مخارج در مقوله مطالبات کرانه‌ای و قدرت طلبی برخی مردان در مقوله تمامیت خواهی برخی مردان، آبروداری به خاطر فرزندان در مقوله هوش معنوی و اجبار اقتصادی زن در مقوله ناگزیری، از وزن بیشتری برخوردار بود و بقیه زیرمقوله‌ها از وزن یکسانی برخوردار بودند.

مقوله هسته‌ای

مقوله هسته‌ای پژوهش، «مطالبات کرانه‌ای» است. مطالبات کرانه‌ای در واقع نقطه مقابل «مطالبه عادلانه، منطقی و مبتنی بر حقوق مالکیت اقتصادی» است. به عبارت دیگر، به نوعی مطالبه‌گری افراط‌گونه و دو وجهی گفته می‌شود که ایفای نقش و اثرگذاری حداقلی خود را با ایفای نقش و اثرپذیری حداکثری فرد مقابل انتظار داشته باشد. به عبارت دیگر بر طبق نظرات مشارکت‌کنندگان در برخی از مردان تمامیت‌خواه - که خود نقش و سهمی ناکافی را در تامین اقتصاد و معیشت خانواده دارند انتظاری از همسر خود دارند که در سطحی حداکثری در جبران کاستی‌های اقتصادی و معیشتی مرد به ایفای نقش پرداخته، اما در حوزه رعایت و رسمیت‌شناختن مالکیت اقتصادی، سهمی را برای همسر خود قائل نشده یا حداقل سهم‌دهی به ایشان را خواستارند. به عبارت دیگر ایده‌آل این‌گونه از رفتارهای تمامیت‌خواه درون خانوادگی در نزد برخی از مردان، اثرگذاری حداکثری اقتصادی زنان در فضای خانواده، اثرپذیری بالا در تصمیمات اقتصادی و سهم‌خواهی کمینه در مالکیت اقتصادی است. علت استفاده از عبارت کرانه‌ای، تضاد درخواست از همسر و اعطا از سوی خویش است. به گونه‌ای که فراتر از نقش و مسئولیت اقتصادی زنان، نقش آفرینی اقتصادی ایشان در فضای خانواده را مطالبه می‌کنند (کرانه مثبت) و در کرانه منفی، حداکثر اثرپذیری بالا در تصمیمات اقتصادی و سهم‌خواهی کمینه در مالکیت اقتصادی را از همسر خود انتظار دارند. بر طبق روایت‌های مشارکت‌کنندگان، برخی از مردان با سطوح بالای صفت تمامیت‌خواهی از همسران شاغل خود طی مطالباتی خارج از وظیفه زنان در خانواده، خواسته‌اند تا مدیریت و اختیار تام درآمدها را به دست بگیرند و یا انتظار داشته‌اند درآمد خود را در زمینه‌ی تامین مخارج خانه و خانواده مصرف دارند. ویژگی کلی مقوله‌ی «مطالبات کرانه‌ای»، «خواستن» است که این خواستن در مردان می‌تواند از «در اختیار گرفتن کارت مربوط به حقوق زن» تا «تحت فشار قرار دادن زن برای هزینه کردن درآمد خود در خانه»، متغیر باشد، ویژگی‌های جزئی این ابعاد، «وظیفه و طبیعی دانستن مالکیت مرد بر دارایی‌ها» و «مخالفت جدی با هرگونه تلاش مالکانه زن» است. در مقابل زنان مشارکت‌کننده در پژوهش، در ابتدای ورود به این فرآیند (چالش‌های مالکیت اقتصادی) به همسران خود اعتماد کرده‌اند و انتظار داشته‌اند که بتوانند با طیب خاطر درآمد خود را صرف خانواده نمایند، اما در عوض همسران (مردان)، حقوق اقتصادی زنان خود را به رسمیت بشناسند، که ابعاد آن می‌تواند از «تشکر و قدردانی از زن»، «به نام کردن دارایی‌ها» و «مشارکت و سهم‌دهی اقتصادی به زن»، متغیر باشد، ویژگی‌های جزئی این ابعاد، از «طریق زبان و عمل»، «از طریق اعمال رسمی» و «از طریق اعمال غیر رسمی و رسمی» است. مشارکت‌کنندگان در پژوهش انتظار داشته‌اند، همسران‌شان به ازای مشارکت در امور اقتصادی خانواده، در زبان و عمل (با الفاظی که حاکی سپاسگزاری است یا به عهده گرفتن برخی امور خانه و فرزندان)، از زنان تشکر و قدردانی نمایند. هم‌چنین در بُعد به نام کردن دارایی‌ها، زنان انتظار داشته‌اند، هنگام خرید خانه و زمین و ... به صورت رسمی، بخشی از دارایی‌ها به اسم ایشان سند زده شود. در بُعد سهم‌دهی اقتصادی به زنان، مشارکت‌کنندگان خواسته‌اند که همسران‌شان، از طریق اعمال غیررسمی مانند مشارکت دادن زنان در تصمیم‌گیری‌های مهم اقتصادی در خانواده و به صورت اعمال رسمی در استفاده از سرمایه اقتصادی خود، آزادی عمل داشته باشند.

علل (مقوله‌های علی)

علل اصلی که پدیده کشف شده (مقوله اصلی)، از آن‌ها ناشی می‌شود، علل، دلایل و توضیحاتی برای وقوع مقوله‌ی هسته‌ای منعکس می‌کند.

طبق تحلیل روایت‌های مشارکت‌کنندگان علیی چون «شرایط اقتصادی» و «تمامیت‌خواهی برخی مردان»، دلایل وقوع مطالبات کرانه‌ای است. به دیگر سخن، شرایط اقتصادی مثل تورم و رکود در بازار، حقوق پایین مردان،

داشتن قسط و وام و بعضاً بیکاری مقطعی مرد، اجاره‌خانه سنگین، از دلایل بروز مطالبات کرانه‌ای و چالش‌های مالکیت اقتصادی زنان است. همچنین تمامیت‌خواهی برخی مردان که در قالب سوال و جواب کردن‌های بی‌مورد از زن برای درآمدها و هزینه‌ها، قدرت‌طلبی، مُحق دانستن خود برای در اختیار گرفتن درآمد زن، منت گذاشتن بر زنان برای پرداخت نفقه، سلطه‌طلبی، زدن برچسب ولخرجی بر زن، پس‌انداز درآمد زن در حساب بانکی شخصی خود (مرد) و به نام نمودن کلیه اموال به نام خود (مرد)، از دیگر دلایل وقوع مطالبات کرانه‌ای است.

عوامل همبسته با علل (کوواربانی)

به عواملی اشاره دارد که با علل مقوله‌ی هسته‌ای، همبستگی دارند. همبستگی می‌تواند رابطه‌ی دو متغیر را توصیف کند. «مسئولیت‌پذیری» زنان، عاملی است که هر چه شرایط اقتصادی سخت‌تر بوده زنان احساس مسئولیت بیشتری داشته‌اند و سعی کرده‌اند، مشارکت خود را در امور اقتصادی خانواده، افزایش دهند.

اقتضات

اقتضات به عوامل تعدیل‌گر اشاره دارد و رابطه‌ی بین علل و مقوله هسته‌ای و همچنین رابطه‌ی بین مقوله هسته‌ای و پیامدها را تعدیل می‌کنند.

در این مطالعه، بر پایه تحلیل‌های انجام شده، «اغفال» و «نادیده‌انگاری» زنان، نقش متغیرهای تعدیل‌گر را ایفا نموده است. به عبارت دیگر، تحت شرایط اقتصادی پرفشار و تمامیت‌خواهی برخی مردان، آن‌ها به اغفال و نادیده‌انگاری زنان پرداخته‌اند و به مطالبه کرانه‌ای خارج از حوزه نقش‌های یک زن، دست زده‌اند و در نتیجه زنان چون به وعده‌های این قبیل مردان، اعتماد نموده و یا از سوی ایشان نادیده گرفته شدند در وضعیت انجام شده (ناگزیری) قرار گرفتند که این خود زمینه «بروز بی‌اعتمادی» عمیق در مسائل اقتصادی را فراهم نموده است. به دیگر سخن، زنان مشارکت‌کننده در پژوهش، با اینکه در طی این فرایند، اعتماد خود را به همسران‌شان از دست داده‌اند، ناگزیر بوده‌اند در این فرآیند حضور داشته باشند.

شرایط میانجی

به معنای شرایطی است که اشاره به متغیرهای میانجی یا مداخله‌گری دارد که قبل از ظهور نتایج مقوله‌ی هسته‌ای، پدیدار شده و نتایج اصلی را شکل می‌دهند. شرایط میانجی، قابل حذف و سنجش نیست اما بر شرایط تاثیر می‌گذارد. دو مورد از شرایط میانجی در این مطالعه «تعلق خاطر» و «هوش معنوی» است. به دیگر سخن، به نظر می‌رسد زنان با استفاده از هوش معنوی و در پیش گرفتن راهبردهایی مانند (در نظر گرفتن رضایت خدا در کارها، سازش به خاطر خدا، آبروداری، سازش به خاطر فرزندان و والدین خود، قناعت، صبر پیشه کردن و گذشت، سعی کرده‌اند حتی با خدشه‌دار شدن مالکیت اقتصادی‌شان، به خاطر خدا، خانواده و فرزندان، شرایط را بپذیرند. زنان به خاطر تعلق خاطری که به خانواده خود داشته‌اند حتی در صورت دل شکسته شدن سعی کرده‌اند، فرزندان‌شان سربلند زندگی کنند و لطف خود را از آن‌ها و همسرشان، در مسائل اقتصادی، دریغ نکرده‌اند.

نتایج

به نتایج منطقی و اثراتی اشاره دارد که در اثر شرایطی بروز می‌کند یا تشدید می‌گردد که زنان به عنوان اشخاصی که از نزدیک درگیر پدیده بوده‌اند، تجربه کرده‌اند. مطالبات کرانه‌ای برای زنان، تبعات و نتایجی نظیر «ناگزیری» و «اعتمادزدایی اقتصادی» را به همراه داشته است به دیگر سخن، زنان مشارکت‌کننده در مطالعه، با اینکه مایل نبوده‌اند تا این فرآیند را ادامه دهند، اما به دلایلی چون دادن چک و امضا کردن اسناد، ناگزیر به ادامه شده‌اند.

بستر (محیط)

بستر، بافت یا محیطی است که مشارکت‌کنندگان مورد مطالعه در آن قرار داشته‌اند. براساس تجارب زیسته برخی از مشارکت‌کنندگان، بخشی از رسوم فرهنگی و آموزه‌های عرفی در «بافت فرهنگی» زمینه‌ساز شکل‌گیری و تشدید بستری تسهیل‌گر برای درگیر کردن زنان مورد مطالعه با چالش‌های مالکیت اقتصادی بوده‌است. زنان مورد مطالعه اذعان کرده‌اند که دیدگاه‌های سنتی همسرانشان مبنی بر مرسوم نبودن به نام کردن دارایی‌ها برای زن، حس برتری، داشتن تفکرات مردسالارانه مانند از بین رفتن ابهت مرد با به نام کردن دارایی‌ها به اسم زن، سرکش شدن زن در صورت داشتن مالکیت مالی، این پدیده را شکل داده‌است.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه با آیات قرآن کریم، خانواده در دین اسلام، نهادی مقدس است که منشا آرامش افراد است. واضح است توجه به حقوق زنان در خانواده به ویژه حق مالکیت اقتصادی او باعث بالندگی خانواده خواهد شد. در این مطالعه سعی شد تا با واکاوی «چالش‌های مالکیت اقتصادی زنان متأهل شاغل»، چگونگی ورود زنان در این فرآیند و پیامدهای ناشی از آن را شناسایی و بازنمایی کند. زن در محیط خانواده دومین عرصه‌ی رشد و بهره‌وری زندگی را طی می‌کند و چنین نیست که او اسباب کمال دیگری شود، بلکه چه به عنوان همسر و چه به عنوان مادر در همه‌ی مزایای زندگی سهیم است (Mohamadi Mazrae Shahi & Jafari Nisiani, 2013).

براساس نتایجی که از این پژوهش و بر پایه تجارب مشارکت‌کنندگان، حاصل گردید ۱۱ مقوله، استخراج شد، مقوله هسته‌ای مطالبات کرانه‌ای بود، ۱۰ مقوله دیگر، شرایط اقتصادی، تمامیت‌خواهی افراطی برخی از مردان، مسئولیت‌پذیری، اغفال، نادیده‌انگاری، تعلق خاطر، هوش معنوی، ناگزیری، اعتمادزایی اقتصادی و بافت فرهنگی بودند.

فقدان نگرش مناسب برخی مردان به زندگی خانوادگی و همسران‌شان، شرایطی ایجاد می‌کند که توجه به مبدا هستی و نگاه صحیح به فلسفه زندگی انسان را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد (Ghafoori & Salehi, 2017). ضرورت شفافیت مسائل اقتصادی در بین افراد در آیه 282 سوره مبارکه بقره، مورد تأکید خداوند سبحان قرار گرفته‌است. شارع مقدس در این آیه که به مسائل حقوقی و نحوه‌ی تنظیم اسناد تجاری اختصاص داده‌اند به‌طور مستقیم بردقیق‌ترین نکته‌ها و اصول مورد نیاز را برای جلوگیری از بروز بی‌اعتمادی و چالش‌ها و تبعات اقتصادی و حقوقی بین افراد اشاره داشته‌اند. از منظر دین اسلام، زن از مالکیت کامل اقتصادی برخوردار است. باید توجه کرد که محرومیت تاریخی زنان در این بخش، مشهودتر از سایر بخش‌ها بوده و این خود، معلول کم‌توجهی به زن در برخی ادوار تمدنی و حوزه‌های فرهنگی و عدم برخورداری وی از شخصیت حقوقی است. اسلام با به رسمیت شناختن مالکیت اقتصادی زن به محرومیت کهن و نهادی شده وی در این خصوص پایان داد. در اسلام زن و مرد در همه انواع حقوق مالکیت و مالکیت در تصرف اموال منقول و غیرمنقول و سایر شؤون تابع آن مساوی‌اند و تبعیضی میان ایشان وجود ندارد (Kazemi, 2008).

به نظر می‌رسد، مطالبات کرانه‌ای، زمینه‌ساز خروج از عدالت رویه‌ای و توزیعی در خانواده می‌شود. به گونه‌ای که اگر هر یک از زوجین، رفتاری تمامیت‌خواه داشته باشد و همسر شاغلش را از مزایای مالکیت اقتصادی فعالیت‌هایی که دارد محروم کند، ضمن نادیده‌انگاری و اغفال طرف مقابل، زمینه و شرایط چالش‌زا برای اعتمادزایی متقابل در زندگی مشترک را فراهم نموده که به سست شدن بنیان خانوادگی، افت توان اقتصادی خانواده ناشی از افت انگیزه فعالیت بهینه، و کاهش تاب‌آوری اقتصادی خانواده، می‌انجامد.

محتمل است کم‌توجهی به آموزش مبانی و اصول قرآنی در جامعه‌ای که قرآن را مبنای قوانینش قرار داده، زمینه‌ای را فراهم نماید تا از فرهنگ قرآنی و رعایت مساوات در مناسبات مختلف فاصله گرفته و با چالش‌هایی جدی همراه شود؛ به گونه‌ای که مثلاً برخی از مردان سهواً یا عمدانه، در زندگی مشترک، در نبود قوانین شفاف، تصریح‌شده و حمایتی از زنان شاغل، از مرز انصاف خارج شده و ضمن کم‌توجهی یا بی‌توجهی نسبت به لزوم رعایت

حقوق اقتصادی زنان، بعضی با افراط در گرایش به تمامیت‌خواهی، اغفال و نادیده‌انگاری حقوق همسران‌شان، عرصه را برای سوءاستفاده از اعتماد آن‌ها فراهم دیده، زمینه را برای ضایع کردن مالکیت مالی ایشان مناسب می‌بینند و در نتیجه و با بروز شرایط نابرابری، زوجه خود را ناخواسته با تبعات و چالش‌های مالکیت اقتصادی مواجه می‌نمایند. این امر بر لزوم توجه به ایجاد قوانین حمایتی از زنان شاغل، اطلاع‌رسانی کافی و آموزش رعایت حقوق اقتصادی همسران صحنه می‌گذارد.

امروزه زنان بیش از گذشته در امور داخل و خارج خانواده تصمیم‌گیری می‌کنند (Amini, Hosseinian & Amini, 2012). زنان مورد مطالعه هم انتظار داشته‌اند در ازای مشارکت در امور اقتصادی خانواده، بتوانند در مورد درآمد خود تصمیم‌گیری کنند و هنگام ثبت دارایی‌های خانواده، بخشی از دارایی‌ها به نام آن‌ها باشد، که همسو با نظر (Schwartz, 1994) است که نشان داد یکی از ویژگی‌های یک زندگی موفق، عدالت مالی است (Nazaripour, 2013). به نظر می‌رسد با توجه به اذعان زنان مورد مطالعه در خصوص چالش‌های مالکیت اقتصادی و حقوق اقتصادی‌شان، ضرورت دارد تا از یک‌سو دوره‌های آموزشی برای آموزش به زوجین جوان تدوین شده و از سوی دیگر قوانین لازم برای حمایت از حقوق اقتصادی خانواده تدوین و اجرایی شده تا زمینه تضييع احتمالی حقوق زنان برطرف گردد. توجه به قوانین مربوط به ارث نیز می‌تواند حائز اهمیت باشد. وراثت زنان در صورت فوت زن، حقی دارند و از اموال زنان ارث می‌برند. در خانواده‌هایی که حقوق مالی زنان تضييع می‌شود به صورت غیرمستقیم حق وراثت زن پایمال می‌گردد. لزوم مداخله‌های قانونی و آموزشی در این مورد پررنگ است، مداخله‌ای که ضمن اعطای فرصت‌های آموزشی برای زنان و آگاهی‌بخشی نسبت به حقوق خانواده، زمینه‌ای را برای ایجاد تغییر در نگرش‌های اجتماعی و به ویژه در برخی از مردان که در پذیرش مالکیت اقتصادی همسران‌شان دچار سوءرفتارهایی می‌شوند، فراهم نماید. تنها زمانی می‌توان انتظار داشت که از تبعیض و بی‌عدالتی اقتصادی محتمل در بین مردان و زنان در هر جامعه‌ای کاسته شود که به شیوه‌ای صحیح و مستمر، حقوق انسانی و ضرورت‌ها و الزامات رعایت به آن در میان مردان و زنان ترویج شود (Fawole, 2008).

مطالعات نشان داده است، کم‌توجهی به تبیین و به‌روزرسانی برخی از مولفه‌های فرهنگی مرتبط با حقوق زنان، می‌تواند در شرایطی، زمینه‌ساز بروز بی‌عدالتی‌های اقتصادی و رفتارهای خشن علیه زنان گردد؛ این امر بر اهمیت تبیین شیوه برخورد صحیح با زنان جامعه به عنوان یک جنس، صحنه می‌گذارد (Arjamand Siahpoush & Ajam, 2009). این مبحث همسو با یافته‌های این مطالعه است که در صورت تبیین و تصریح نکردن قوانین حمایتی از زنان، در برخی از شرایط، بافت فرهنگی می‌تواند بستری برای بروز یا تشدید چالش‌های مختلفی به ویژه در حوزه مالکیت اقتصادی زنان شاغل که از مصادیق بی‌عدالتی و رفتارهای خشن اقتصادی علیه زنان است را فراهم نماید. در راستای اصلاح ساختار اقتصادی خانواده، با توجه به نقش هر یک از زوجین در خانواده امروز و هم‌چنین با نظر به تجربیات موفق سایر نظام‌های حقوقی، می‌توان به تعریف یک رژیم مالی منسجم پرداخت که در جهت ایجاد تعادل اقتصادی میان زوجین و برابر ساختن سطح اقتصادی آنان در دوران زندگی مشترک و پس از آن، کارساز است. رژیم «اشتراک دارایی زوجین» علاوه بر قابلیت انطباق با نظام اجتماعی ما، با اصول حقوقی نیز سازگار به نظر می‌رسد. در نتیجه می‌توان آن را حداقل به عنوان یک مکمل در کنار رژیم مالی موجود معرفی کرده و امکان انتخاب آن را برای زوجین فراهم ساخت (Roshan, & Naeimi, 2015).

عوامل معنوی بیشترین تأثیر را در تعالی خانواده دارد (Bankipour Fard & et al., 2016). هوش معنوی موجب افزایش قدرت انعطاف‌پذیری و خودآگاهی فرد می‌شود، که در برابر مشکلات و سختی‌های زندگی از بردباری بیشتری برخوردار می‌شود. معنویت بُعدی از زندگی هر شخص است که اگر توسعه یابد، توانایی فراتر رفتن از قوانین طبیعی و دستورات معمول زندگی را به فرد می‌بخشد و به فرد انگیزه می‌دهد تا معنی و هدفی برای خود به‌ویژه در شرایط بحرانی، پیدا کند (Martins, & et al., 2015). بُعد آگاهی متعالی با سازگاری زناشویی رابطه معناداری دارد، که نقش هوش معنوی را در سازگاری زناشویی خاطر نشان می‌کند (Roshani & et al., 2014)، که همسو با مقوله هوش معنوی استخراج شده از داده‌های این مطالعه است و نشان داد زنان با ارتقاء هوش معنوی خود به سازش پرداخته‌اند تا با این راهکار، مانع فروپاشی کانون خانوادگی خود گردند.

با نگاهی به آموزه‌های شریف دین اسلام می‌توان دریافت که از اهداف اصلی ازدواج رسیدن به آرامش است (Ma-taf Eshgh Institute, 2012). برای رسیدن به آرامش در زندگی زنانشویی لازم است علاوه بر تامین نیازهای اعضای خانواده در بستر خانواده، خانواده تامین‌کننده همه نیازهایی باشد که انتظار می‌رود در همان جا تامین شود و تامین نیازها توأم با احساس امنیت و اطمینان خاطر باشد (Roshani & et al., 2014)، زنان مورد مطالعه سعی کرده‌اند به خاطر تعلق خاطر به خانواده، با شرایط کنار بیایند، اما با قرار گرفتن در فرآیند چالش‌های مالکیت اقتصادی اعتماد خود را در مسائل اقتصادی، به همسران‌شان از دست داده‌اند و زمینه از بین رفتن آرامش در خانواده ایجاد شده است. به نظر می‌رسد در بین این زنان احساس آرامشی که لازم بوده در بستر خانواده تامین می‌شده است، کم‌رنگ بوده است. به کارگیری راه‌های ارتباطی و هیجانی ناکارآمد به پیامدهایی چون جدایی می‌انجامد (Akhavy Thamrin & et al., 2016) از آن‌جا که خانواده در نظام جمهوری اسلامی ایران نهادی مقدس است، توجه به مسئله مالکیت اقتصادی زنان، از بروز هیجانات ناکارآمد و پیامدهایی چون ناامیدی و دل‌سردی و حتی جدایی پیشگیری می‌کند.

سهم نویسندگان: دکتر آرزو غفوری: طراحی چارچوب کلی، تحلیل داده‌ها، تدوین محتوا و نویسنده مسئول. سعیده شریف: هماهنگی و انجام مصاحبه‌ها. دکتر محمدمهدی شریعت باقری: ویرایش محتوا و بررسی نهایی. همه نویسندگان نتایج را مورد بحث قرار داده و نسخه‌ی نهائی را بررسی و تأیید کرده‌اند.

سپاسگزاری: پژوهشگران از تمامی مشارکت‌کنندگان در این مطالعه، سپاسگزاری می‌نمایند.

تعارض منافع: در این پژوهش هیچ تعارض منافی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

منابع مالی: این مقاله حمایت مالی نداشته است.

References

- The Holy Quran. URL: <http://www.parsquran.com>
- Akhavy Thamrin, Z., Zahrakar, K., Mohsenzadeh, F., & Ahmadi, Kh. B. (2016). Investigating the underlying factors of divorce in the social and cultural context of Tehran, a qualitative research. *Women and Family Educational Cultural Quarterly*, 12(40), 105-126. [Persian] URL: https://journals.ihu.ac.ir/article_201719.html
- Akhvati, M., Ahangari, E., & Tahan, M. (2017). Investigating the most important barriers affecting rural women's employment. *Women and Culture Scientific Research Quarterly*, 9(35), 105-116. [Persian] URL: https://jwc.ahvaz.iau.ir/article_673170.html
- Amini, M., Hosseinian, S., & Amini, Y. (2012). Investigating the entry of women into the field of employment and its impact on their power in family decision-making. *Women and Society Scientific-Research Quarterly*, 4(1), 128-1. [Persian] URL: http://jzvj.marvdasht.iau.ir/article_8.html
- Arjamand Siahpoush, I., & Ajam Dashtinjad, F. (2009). Investigating socio-economic factors affecting violence against women in Ahvaz city. *Specialized Journal of Sociology*, 1(3), 118-91. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/170168/fa>
- Attash, A. R. (2012). The legal status of women in the Holy Quran. *Scientific Research Quarterly of Women and Culture*, 4(16), 103-110. [Persian] URL: https://jwc.ahvaz.iau.ir/article_523043.html

- Bagrezaei, P., Zanjani, H., & Saifullahi, S. (2016). Meta-analysis of studies on husbands' violence against women in Iran. *Women and Family Educational Cultural Quarterly*, 11(38), 71-97. [Persian] URL: https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201706.html
- Bankipour Fard, A H., & Mominirad, F., Sadri, S M. (2016). Effective uplifting factors in strengthening the foundation of the family in the opinion of contemporary Muslim commentators and thinkers. *Women and Family Educational Cultural Quarterly*, 12(41), 69-90. [Persian] URL: https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201724.html
- Bettio F., & Ticci, E. (2017). *Violence against women and economic independence*. Luxembourg: Publication Office of the European Union. URL: https://www.ingener.it/sites/default/files/ricerche/violence_economic_independence_report_2017.pdf
- Burke, Sh., & Redmond, G. (2002). *Women's Financial Independence. Australia in the 1980s and 1990s*. Australia, The Social Policy Research Centre. URL: <https://apo.org.au/node/6078>
- Fawole, O. (2008). *Economic violence to women and girls (Is it receiving the necessary attention)*. Trauma: Violence & Abuse. URL: <https://apo.org.au/node/6078>
- Fitras, M. H., Najmi, M., & Memarzadeh, A. (2016). Analysis of the relationship between women's employment rate and fertility rate (case study: Iran). *Women in Development and Politics Quarterly*, 15(3), 311-325. [Persian] DOI: 10.22059/JWDP.2017.230655.1007176
- Ghafoori, A., & Salehi, K. (2017). Representation of the formation process of value transformations in women-oriented people. *Women's Socio-Psychological Studies Quarterly*, 14(4), 157-208. [Persian] DOI: 10.22051/JWSPS.2017.11132.1261
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory*. A Division of Transaction Publishers: New Brunswick (U.S.A.) and London (U.K.). URL: http://www.sxf.uevora.pt/wp-content/uploads/2013/03/Glaser_1967.pdf
- Glaser, B. G., & Holton, J. (2004). Remodeling grounded theory. *Qualitative Social Research*, 5(2), 1-22. URL: <https://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/607>
- Kazemi, Z. (2008). Women's financial support in the family law system from the perspective of Islam. *Jurisprudence and family law (Nadai Sadegh)*, 13(49), 107-127. [Persian] DOI: 10.30497/FLJ.2009.67930
- Martins, A., Pinto, S., Caldeira, S., & Pimentel, F. (2015). Translation and adaptation of the spirituality and spiritual care rating scale in portuguese palliative care nurses. *Revista de Enfermagem Referência*, 5(1), 89-97. DOI: 10.12707/RIII13129
- Mataf Eshgh Institute. (2012). *In the color of the morning, the lifestyle of the martyrs in the family*. Tehran: Institute of Narrating the Stories of the Martyrs. [Persian] URL: <https://mataf.ir/>
- Moayeid Safari, Z., Mahdodi Zaman, M., Amirsardari, L., & Mohebi, I. (2013). Investigating the relationship between the level of gratitude and happiness with the mental health of women in military families. *Ibn Sina Scientific Research Quarterly, Nahaja Health, Relief and Treatment Department*, 16(1,2), 1-10. [Persian] URL: <http://ebnesina.ajaums.ac.ir/article-1-285-fa.html>
- Mohamadi Mazrae Shahi, M., & Jafari Nisiani, E. (2013). *The role of women and family in society and the formation of Iranian Islamic lifestyle*. International Congress of Culture and Religious

- Thought, Qom, Cultural Engineering Steering Center of Bushehr Province Public Culture Council. [Persian] URL: <https://civilica.com/doc/300846/>
- Motahari, M. (1990). *Women's Rights System in Islam*. Tehran: Sadra Publications. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/>
- Nazaripour, M. (2013). The place of family financial management education and training in the success of couples. *Women and Family Educational Cultural Quarterly*, 9(27), 31-57. [Persian] URL: https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201635.html
- Rifatjah, M., & Khairkhah, F. (2012). Problems and challenges of women's employment in Iran from the point of view of those working in managerial positions. *Socio-Cultural Development Studies Quarterly*, 1(2), 130-156. [Persian] URL: <http://journals.sabz.ac.ir/scds/article-1-33-fa.html&sw=>
- Roshan, M., & Naeimi, Z. (2015). Reforming the financial system governing couples' relationships. *Family Studies*, 12(4), 529-553. [Persian] URL: https://jfr.sbu.ac.ir/article_97434.html
- Roshani, S., Ghoravi Naini, N., & Bastani, S. (2014). Women's experience of comfort in married life: a qualitative study with a grounded approach. *Journal of Women and Family Studies*, 3(2), 61-89. [Persian] URL: https://jwfs.alzahra.ac.ir/mobile/article_2208.html
- Rustae, Sh., & Karmi, S. (2016). Investigating the effect of housing ownership on decision-making ownership and role-playing of women in the city (Case: Sanandaj). *Geography and Planning Magazine*, 21(59), 133-151. [Persian] URL: <https://iranjournals.nlai.ir/handle/123456789/369368>
- Sadeghi Fasai, S., & Khademi, A. (2014). Meta-analysis of four decades of research on women's employment. *Women in Culture and Art Quarterly*, 7(2), 243-256. [Persian] URL: https://jwica.ut.ac.ir/?_action=article&au=373733&_au=
- Sodi, Z., & Haji Ali, F. (2019). Women's financial rights in ancient civilizations and monotheistic religions. *Journal of Women and Culture*, 12(43), 61-71. [Persian] URL: https://journals.iau.ir/article_673170.html
- Strauss, A. L., & Corbin, J. M. (1998). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage Publications, Inc. URL: <https://us.sagepub.com/en-us/nam/basics-of-qualitative-research/book235578>
- Taghavipour, M. R., Ismaili, M., & Salvatian, S. (2016). The comprehensive model of Taraz family in Islamic thought. *Cultural and Educational Quarterly of Women and Family*, 11(38), 120-148. [Persian] URL: https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201708.html
- Taherinia, A. (2005). *Women and economic ownership*. Marafet magazine, 89. [Persian] URL: <http://ensani.ir/fa/article/68877/>